

ELŐSZÓ

A *Verseny és szabályozás 2016* kötet – a sorozat kilencedik évkönyve – négyes tagolást követ. Az *első részben* a versenyszabályozáshoz köthető általános kérdésekkel foglalkoznak a szerzők. *Antal-Pomázi Krisztina* a versenyhatóság intézményének kialakulásához keres magyarázatot. Elemzésében egy játékelméleti modell segítségével mutatja meg, hogy létezhet olyan iparág, amelyben a vállalatoknak érdeke a versenyhivatal fenntartása, sőt finanszírozása, mert így megfékezhető a versengés a domináns pozícióért. A szerző áttekinti, hogy az elmélet hogyan érvényesült a brit és a holland versenyhivatal gyakorlatában, a tapasztalatok a szabályozás érdekcsoport-elméletét támasztják alá, és megfelelnek a modellre alapozott várakozásoknak.

A kötet második tanulmányában *Győrfi Anita* a túlzó árazást mint erőfölénnyel való visszaélést vizsgálja az uniós és a magyar joggyakorlatban. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés tiltja a túlzóan magas árak alkalmazását, miközben a témával foglalkozó közgazdászok többsége egyetért abban, hogy a túlzóan magas árak meghatározása nem lehet egyszerre objektív és hatékony, vagyis vagy sérti a jogbiztonságot, vagy ésszerűtlen megoldáshoz vezet. A tanulmány szerzője arra keresi a választ, hogy adható-e megfelelő megoldás a problémára, miközben áttekintést nyújt arról, hogyan kezelik a túlzó árazás jogintézménye által támasztott kihívásokat az Európai Unió intézményei és a magyar versenyhatóság.

A magyar malomipar piacszerkezetének modellezése a témája *Berezvai Zombor* tanulmányának. A szerző a búzafinomliszt iránti kereslet és a termelővállalatok költségfüggvényének becslése után a piaci egyensúly kialakulását különféle elméleti piacszerkezetek feltételezése esetén vizsgálja, és megállapítja, hogy melyik modell írja le legjobban a magyar malomipar piacszerkezetét. A tanulmány kiemelt figyelmet fordít a modellek mögött meghúzódó feltevésekre és ezek eredményekre gyakorolt hatására.

A kötet tematikusan összefüggő *második része* az adatok felhasználhatóságának, az információszerzésnek és az információhiánynak a problémáit elemzi az ágazati és versenyszabályozásban. *Valentiny Pál* tanulmánya abból a megállapításból indul ki, hogy a szabályozás középpontjában az információs aszimmetria kérdése áll, a szabályozás történetét ezen aszimmetria feloldási kísérleteként mutatja be. A nyilvánosság szabályozást segítő szerepe mellett vizsgálja a formalizált információgyűjtés kiépülését, a költségelemzések és a szabályozói számvitel kialakulását. Bemutatja a szabályozási folyamat legismertebb elemének, az árszabályozásnak

folyamatos átalakulását az információszerzés szempontjából, valamint az ösztönző szabályozás bevezetését.

A tematikus rész következő tanulmánya a digitális platformok és a nagy mennyiségű strukturálatlan adat, a *Big Data* kérdéseivel foglalkozik. *Belényesi Pál* a fogalmat közgazdasági, versenyjogi és pszichológiai szempontból is körüljárja. Mint minden új jelenség esetében, ebben az esetben is sokan gazdasági, társadalmi és szociális szempontokat emlegetve hangsúlyozzák a szabályozás szükségességét. Ugyanilyen szempontok alapján a *Big Data* elsődleges hasznélvezői – adatelemzők, közösségi hálók és keresőmotorok tulajdonosai, digitális felületek működtetői – a terület szabályozatlanságának fenntartása mellett érvelnek, bár elismerik, hogy az adatbiztonság és adatkezelés módszerei sok tekintetben kifogásolhatók. A tanulmány a hiányzó interdiszciplináris kutatások pótlásához járul hozzá.

Ennek a résznek utolsó tanulmánya a „versenyellenes cél” új fogalmát tárgyalja. *Nagy Csongor István* bemutatja, hogy a fogalom használata a közelmúltig kiszámítható és előrelátható volt, de az elmúlt időszakban egy olyan korszak kezdődött, ahol a „nem szerethető” vagy „nem szimpatikus” megállapodások megtilthatók. A tanulmány bemutatja a versenyellenes cél régi fogalmát, elemzi a versenyellenes cél intézményének magyar versenyjogi gyakorlatát, az európai uniós versenyjogi fogalom cseppfolyóssá válását és ennek lecsapódását a horizontális információcserére.

Az évkönyv *harmadik része* a hálózatos szolgáltatások piacával és szabályozásával foglalkozik. *Nagy Péter, Pápai Zoltán, McLean Aliz és Papp Bertalan* tanulmánya a magyar szélessávú mobilpenetráció lemaradásának lehetséges okait keresi. Az árakat elemezve kiderül, hogy a mobilinternet inkrementális ára nemzetközi összehasonlításban nem magas, a hang- és sms-szolgáltatás ára azonban igen. A tanulmány következtetése szerint a hang- és sms-szolgáltatás magas árának igen valószínű oka az Európai Unióban szinte egyedülálló, a magyar hang- és sms-használatot sújtó távközlési adó, ami negatívan hat a komplementer mobilinternet keresletére, s emiatt alacsonyabb a szélessávú mobilpenetráció az adó nélküli állapothoz képest.

A kötet utolsó, *Kotek Péter, Selei Adrienn, Takácsné Tóth Borbála* által írott tanulmánya gázpiaci modellezéssel elemzi az Északi Áramlat–2 gázvezeték hatását az európai országok nagykereskedelmi gázárait és az európai gázpiaci versenyre. Megvizsgálja azt is, hogy mindez hogyan változtatja meg a kelet-közép-európai régióban tervezett infrastruktúraprojektek várható megtérülését. Az eredmények azt mutatják, hogy az Északi Áramlat kibővítése a hosszú távú szerződéses útvonalak módosulása miatt csökkenti azokat a kapacitásokat, amelyek lehetővé teszik a régió hozzáférését a nyugati likvid gázpiacokhoz. Ez növeli a jelenlegi árkülönbséget Európa keleti és nyugati régiói között, hátráltatva a gázpiaci integrációt. Az elemzés arra is rámutat, hogy a hosszú távú szerződéses útvonalak módosításával várhatóan kialakuló nyugat–keleti szűkületek új szállítási útvonalak megépítését teszik indokolttá, ami összesen közel egymilliárd euró többletberuházást igényel a kelet-közép-európai régióban.

Az évkönyv *negyedik része* válogatást tartalmaz a versenypiacokkal és a szabályozással foglalkozó szakirodalom 2015-ben publikált terméséből. A *Bálint Éva* gyűjtésében készült bibliográfiában az ágazati és versenyszabályozás általános témakörein kívül kiemelten szerepelnek a kötet tanulmányai által vizsgált kérdésekhez kapcsolódó művek. A hazai szakirodalom esetében szélesebb körben igyekszik bemutatni a megjelent írásokat, a külföldi irodalomból – annak bősége miatt – erősen válogatva, az angol nyelvű kiadványokat szemlézi.

A kötet készítői köszönettel tartoznak a *Gazdasági Versenyhivatalnak*, támogatásuk nélkül a kiadvány nem jöhetett volna létre.

A szerkesztők